

HAMOWANIE (28) *sb n*

Oba a oraz o jasne, e pochylone.

sg N hamowanié (5); -é (2), -(e) (3). ◇ G hamowaniâ (14); -â (10), -(a) (4). ◇ A hamowani(e) (2). ◇ I hamowani(e)m (1). ◇ L hamowaniu (5). ◇ pl A hamowaniâ (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

1. Zmniejszanie, zwalnianie prędkości biegu (1) :

Wyrażenie: »hamowanie koła« (1): Sufflamen, retinaculum quo decurrens rota inhibetur, Hamowanie koła. Mącz 427c.

2. Zagradzanie drogi, zatrzymywanie (przeważnie o ruchu ludzi i pojazdów) (10) : *iz ktoby bez prava a bez Przivilieyv nieślvśne na rzekach hamowanie przeciwko volnofcziām poddanych nalfych [...] wczyniel żeby zato karanie czirpiał. ComCrac 13; LibLeg 11/154; Institio [...] Progressioni opponitur. – Zaftanowianię, hamowanię. Calep 543b.*

Szereg: »hamowanie i zadzierżywanie« (1): CElnicy/ Mytnicy w Wielkim Księztwie Litewśkim ná Komorách mytnych/ ták wodnych/ iáko y ziemśkim [!]/ żadného hámovánia y zádzierżywánia nie czyniác/ [...] myt od zboż [...] brác nie máią SarnStat 405.

Wyrażenie przyimkowe: »przez, bez hamowania« =bez przeszkód (2 : 2): Then ma chodzycz wthakye przygodzye beż lysthow tych tho starofth pogranicznych prześpyecznye y dobrowolnye przez wśelkyego hamowanya. MetrKor 34/134; LibLeg 11/162v [2 r.]; iefli téż Szłáchćic chce wykarmiwfzy woły przez źimę/ wolno mu ie będzie wygnác przez gránice do cudzýy źemie kędy chce/ bez wźégo hámovánia SarnStat 1233.

a. O zamknięciu granicy państwowej (1) :

Szereg: »zawarcie abo hamowanie« (1): A Stároftowie którzybykolwiek z pilnością tego zówárčia ábo hámovánia [ziemie] pilnie prześtrzegáli [hanc inhibitionem diligenter observabunt JanStat 1038]/ tácy towarów przepádłych [...] połowicę otrzymáią SarnStat 511.

b. Zatrzymanie rzeczy z nakazu urzędu (1) : *Repressalia, dr. rerum alienarum generalis retentio, auctoritate principis vel civitatis pro recompensatione damni dati indulta, powscyągnyenye, hamowanye BartBydg 131.*

3. Powstrzymywanie, powściągnięcie, poskramianie; tamowanie, tłumienie (w odniesieniu do złego postępowania i sfery emocjonalnej człowieka); coërcitio, coërtio, cohibitio, refrenatio Cn (15) : *PowodPr 68; Boże [...] dziękiuie źem nie iefł cudzołożnik. Y ten grzech iuż nie ma hámovánia/ żadnego karánia nań práwá Polśkie nie máią. SkarKaz 351b.*

hamowanie czego (10): ModrzBaz 5v, 8, 39v; Coërtionem álbo hámovánia zuchwalftw ná pieczy mieć, czego łześć łtopniów fie wylicza. SarnStat 480, 120, 1308. Cf Wyrażenie.

Wyrażenie: »hamowanie gniewu, złości« [szyk 2 : 2] (3 : 1): RejZwierc 81 v; wiele od nich [filozofów] wśłyźmy o hámovániu gniewu [de ira fraenanda] ModrzBaz 68; SkarŻyw 57; Phil D3 marg.

Szeregi: »nie rozpuszczenie, ale hamowanie« (1): Iesliże dla iednákiego wyśtępku rozność karánia ma być záchowaná/ tedy ma być obrácána nie ná rośpufzczenie wodze złościám/ ále ná hámovánie [ad contrahenda]. ModrzBaz 70.

»(tłumienie) abo (u)miarkowanie lub (abo, i) hamowa« (3): Ma tedy każda nález wola być stwierdzoną/ tłumieniem/ ábo miarkowaniem lub hamowaniem takowych namiętności [*opprimendis ... aut temperandis et coëcendis affectionibus*] *ModrzBaz* 8; Naprzod o vmiarkowaniu ábo hamowaniu [*de temperantia seu moderatione*]/ ktore popędliwości ferdeczne íkromi *ModrzBaz* 18, 5v.

W przen (1) : Złe przyrodzenie [...] Gdzie czo włápi do íwey woley niefie. Gdzie przyrodzenie hamowania z gołą Nie ma/ woz ítlucze y połamie kołą. *RejZwierc* 223v.

4. *Niedopuszczanie do realizacji, utrudnianie* [czego] (1) : Iurifdictiey Duchowney hamowanie według pílmá íeft íamołowką niezbożną. *PowodPr* 21 marg.

5. [Przyrząd do zwalniania szybkości lub zatrzymywania pojazdu: *Volck* 635 cf **HAMOWNICA**.]

6. *Wyrażenie przyimkowe*: »bez hamowania« = *bez przestanku, ciągle, ustawicznie* (1) : A oná krew ábo pot żywych poddanych y kmiotkow/ ktory wítawicznie bez żadnego hamowania íiecze/ íákie wízytkiemu kroleítwu karánie gotuie? *SkarKazSej* 704a.

Synonimy: 2. *powściągnięcie, zadzierżywanie*; a. *zawarcie*; 3. *miarkowanie, powciąganie, powściągnięcie, tamowanie, tłumienie*.

Cf **HAMOWAĆ**, [**HAMOWNICA**], **HAMULEC**, **NIEHAMOWANIE**